

Історія

УДК 37.013.42:94(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18716870>

**Використання інтердисциплінарного підходу у формуванні сучасних
методик викладання історії України**

Пилипів Володимир Іванович,

кандидат історичних наук, професор, професор кафедри журналістики і
міжнародних відносин, ПВНЗ «Київський університет культури»,
м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-6548-1405>

Довбенко Тетяна Володимирівна,

старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Національний університет фізичного виховання і спорту України,
м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-6715-2899>

Камбалова Яніна Миколаївна,

доцент кафедри методології та методики суспільних дисциплін,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова,
м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-2886-7696>

Прийнято: 02.02.2026 | Опубліковано: 20.02.2026

***Анотація.** Актуальні трансформації суспільного розвитку зумовлюють
необхідність переосмислення підходів до викладання історії України в
закладах вищої освіти. У цьому контексті інтердисциплінарний підхід постає
як ефективний інструмент інтеграції історичного знання із суміжними*

галузями – політологією, соціологією, культурологією та правознавством. **Метою статті** є аналіз можливостей застосування інтердисциплінарного підходу у формуванні сучасних методик викладання історії України та обґрунтування його потенціалу для підвищення якості історичної освіти. **Методи.** У дослідженні використовуються теоретичні методи (аналіз, синтез, абстрагування, індукція, дедукція) та емпіричні методи (опис). **Результати.** Показано, що застосування інтердисциплінарного підходу у викладанні історії України сприяє розвитку критичного мислення, історичної свідомості та дослідницьких умінь здобувачів вищої освіти. У процесі роботи розкрито сутність цього підходу як методологічної основи сучасної історико-педагогічної науки та уточнено його роль у формуванні змісту й методів навчання. Встановлено, що використання проблемно-орієнтованого навчання, проєктної методики, кейс-методу та цифрових освітніх технологій забезпечує ефективну інтеграцію знань із суміжних дисциплін в освітній процес. Проаналізовано основні напрями міждисциплінарної взаємодії у викладанні історії України, зокрема: можливості залучення політології для аналізу державотворчих процесів, соціології – для дослідження соціальних трансформацій, культурології – для інтерпретації культурної спадщини. Схарактеризовано педагогічні перспективи застосування міждисциплінарних практик, які полягають у формуванні цілісного бачення історичних процесів та розвитку навичок аналізу й інтерпретації історичних джерел. Водночас виявлено основні обмеження впровадження інтердисциплінарного підходу, серед яких складність узгодження освітніх програм і недостатній рівень методичної підготовки викладачів. **Висновки.** Системне застосування міждисциплінарного підходу у викладанні історії України забезпечує перехід від фрагментарного засвоєння історичних фактів до цілісного аналізу історичних подій і процесів у їх політичному, соціальному та культурному контекстах. Теоретико-практичне значення результатів полягає в уточненні

методологічних засад історико-педагогічної науки шляхом обґрунтування інтердисциплінарності як необхідної умови сучасної історичної освіти та у створенні базису для розроблення підходів до підвищення навчальної мотивації здобувачів вищої освіти, розвитку їхніх аналітичних і дослідницьких умінь та формуванні готовності до професійної діяльності в умовах сучасних освітніх і соціокультурних викликів.

Ключові слова: інтеграція, педагогіка, методика, критичне мислення, дослідження, освіта, освітній процес, компетентність, міждисциплінарність, соціокультурний контекст.

Using an interdisciplinary approach in the formation of modern methods of teaching the history of Ukraine

Volodymyr Pylypiv,

Candidate of Historical Sciences, Professor, Professor,
Department of Journalism and International Relations, Kyiv University of Culture
Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-6548-1405>

Tetyana Dovbenko,

Senior Lecturer, Department of Social and Humanitarian Disciplines,
National University of Physical Education and Sports of Ukraine,
Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-6715-2899>

Yanina Kambalova,

Associate Professor, Department of Methodology and Methods of Social
Disciplines, Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University,
Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-2886-7696>

Abstract. *Current transformations of social development necessitate a rethinking of approaches to teaching the history of Ukraine in higher education institutions. In this context, an interdisciplinary approach appears as an effective tool for integrating historical knowledge with related fields – political science, sociology, cultural studies and law. The purpose of the article is to analyze the feasibility of applying an interdisciplinary approach to the development of modern methods of teaching the history of Ukraine and to substantiate its potential to improve the quality of historical education. Methods. The study uses theoretical methods (analysis, synthesis, abstraction, induction, deduction) and empirical methods (description). Results. It is shown that the application of an interdisciplinary approach in teaching the history of Ukraine contributes to the development of critical thinking, historical consciousness and research skills of higher education students. In the course of the work, its essence as a methodological basis of modern historical and pedagogical science is revealed, and its role in shaping the content and methods of teaching is clarified. It is established that the use of problem-based learning, project methodology, the case method, and digital educational technologies ensures the effective integration of knowledge from related disciplines into the educational process. The main areas of interdisciplinary interaction in teaching the history of Ukraine were analyzed, in particular the possibilities of involving political science for the analysis of state-building processes, sociology for the study of social transformations, and cultural studies for the interpretation of cultural heritage. The pedagogical prospects of using interdisciplinary practices, including the formation of a holistic vision of historical processes and the development of skills for the analysis and interpretation of historical sources, were characterized. At the same time, the main limitations of implementing an interdisciplinary approach are identified, including the difficulty of coordinating educational programs and the insufficient methodological training of teachers. Conclusion. The systematic application of an interdisciplinary approach*

in teaching the history of Ukraine ensures a transition from fragmentary assimilation of historical facts to a holistic analysis of historical events and processes in their political, social and cultural contexts. The theoretical and practical significance of the results lies in clarifying the methodological foundations of historical and pedagogical science by substantiating interdisciplinarity as a necessary condition for modern historical education and creating a basis for developing approaches to increasing the educational motivation of higher education students, developing their analytical and research skills and forming readiness for professional activity in the conditions of modern educational and socio-cultural challenges.

Keywords: *integration, pedagogy, methodology, critical thinking, research, education, educational process, competence, interdisciplinarity, socio-cultural context.*

Постановка проблеми. Традиційні методики викладання історії України в закладах вищої освіти (далі – ЗВО), що ґрунтуються переважно на ізольованому поданні історичних фактів і подій, здебільшого не враховують міждисциплінарний характер гуманітарного знання та не забезпечують формування цілісного історичного світогляду в здобувачів вищої освіти. Такий підхід зумовлює необхідність переосмислення сучасних освітніх практик і впровадження методик, орієнтованих на інтеграцію історії з іншими науковими галузями, зокрема соціологією, культурологією, політологією та економікою. Відсутність системної міждисциплінарної інтеграції в освітньому процесі обмежує здатність здобувачів освіти усвідомлювати складність і багатовимірність історичних процесів, а також їх вплив на сучасні суспільно-політичні та культурні реалії. У результаті традиційні викладацькі практики не завжди відповідають запитам сучасного суспільства щодо розвитку критичного мислення та вмінь аналізувати інформацію з різних джерел, що,

своєю чергою, знижує рівень навчальної мотивації та ефективність засвоєння історичних знань.

Водночас наукові дослідження, присвячені впровадженню інтердисциплінарного підходу (далі – ІП) у викладанні історії України у вищій школі, залишаються фрагментарними та не досить систематизованими. Нестача експериментально апробованих методик ускладнює розроблення практичних рекомендацій для викладачів і стримує розвиток цілісних теоретико-методологічних моделей реалізації ІП. Разом із тим аналіз сучасних педагогічних підходів указує на потенціал інтеграції знань із суміжних дисциплін для підвищення якості освітнього процесу завдяки можливості забезпечити глибше осмислення історичних подій у соціокультурному та політичному контексті, а також формуванню у здобувачів освіти здатності до критичного оцінювання інформації, практичного застосування набутих знань і активної громадянської позиції.

Таким чином, дослідження шляхів застосування ІП у формуванні сучасних методик викладання історії України у ЗВО є актуальним науково-педагогічним завданням, спрямованим на підвищення ефективності освітнього процесу в умовах сучасних соціокультурних і наукових викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд сучасних напрацювань свідчить, що інтеграція знань із різних навчальних дисциплін у межах ІП є необхідною умовою формування у здобувачів вищої освіти цілісного й багатовимірного уявлення про історичні явища, оскільки дає їм змогу виходити за межі простого відтворення хронології подій і аналізувати історію України у взаємозв'язку із соціальними, культурними та політичними процесами, що сприяє поглибленню розуміння її історичного розвитку. Зокрема, О. Гевко та Н. Макогончук у своїх дослідженнях акцентують увагу на організації освітнього процесу як взаємодії рівноправних учасників освітньої діяльності, що створює методологічні передумови для реалізації

інтердисциплінарного підходу у викладанні історії України [1]. Розвиток критичного мислення здобувачів освіти, який автори визначають як ключову освітню мету, досягається, зокрема, через залучення знань із суміжних дисциплін і спільний аналіз історичних явищ у соціальному, політичному та культурному контекстах. У цьому контексті використання інтерактивних платформ, онлайн-курсів і цифрових технологій розглядається як інструмент забезпечення міждисциплінарної взаємодії та колективної навчально-дослідницької діяльності, що відповідає завданням формування сучасних методик викладання історії України.

Обґрунтування цінності міждисциплінарного підходу у формуванні методик викладання історії України надають С. Заскалета та О. Щербакова [2], показуючи, що інтеграція знань із різних дисциплін сприяє розвитку аналітичного мислення здобувачів, формуванню здатності до прийняття обґрунтованих рішень та оперування кількома підходами до розв'язання однієї проблеми. Автори підкреслюють, що міждисциплінарний підхід забезпечує базове опанування окремих дисциплінарних навичок, тоді як трансдисциплінарний орієнтує навчання на практичну діяльність і розвиток життєвих компетенцій.

Інтеграція здобуття теоретичних знань із практичною діяльністю здобувачів освіти сприяє систематизації знань та формуванню професійної компетентності, на чому наголошує Ю. Ю. Ілляшенко [3]. Зі свого боку, О. І. Гулай (O. I. Hulai) виокремлює ключові методологічні принципи ПІ – відкритість, інтеграцію, рефлексивність і контекстуальність, які забезпечують ефективну взаємодію різних галузей знань [4].

Як зазначають С. Заскалета та Н. Буглай, формування сучасних компетентностей передбачає розвиток самостійності, ініціативності та здатності здобувачів освіти працювати в мультидисциплінарному середовищі [5]. Важливими є також навички критичного осмислення джерел,

інформаційно-пошукова діяльність і вміння будувати аргументовану розповідь, а методи групової роботи, проєктна діяльність й інтерактивні технології, як показують Г. Б. Чайковська та І. Ю. Левчик, допомагають досягати різного рівня компетентності серед здобувачів [6].

У дослідженні В. В. Желанової доведено, що впровадження міждисциплінарного підходу в освіті охоплює методологічний, науково-теоретичний та практичний рівні, забезпечує інтеграцію концепцій і методів, сприяє отриманню нового знання, цілісному застосуванню знань та розвитку відкритості й саморозвитку здобувачів освіти [7]. Поєднання традиційних хронологічних і тематичних принципів із сучасними методами, як-от мікроісторія, мультикультурність і багатоперспективність, дозволяє створювати програми навчання, котрі відповідають складності історичних явищ, про що зазначають Н. Шалашна та Н. Воронова [8].

Водночас сучасні виклики освіти підкреслюють необхідність критичного підходу до формування навчальних програм. У цьому контексті П. Л. Лисянський [9] демонструє негативні наслідки мілітаризації освітнього процесу, зокрема втрату гуманітарного компонента та психологічний тиск на здобувачів освіти, а А. Р. Саліхов і П. Л. Лисянський додають [10], що подібні підходи можуть використовуватися як інструмент політичної мобілізації. Це підкреслює значущість міждисциплінарного підходу для формування об'єктивності, критичного мислення та демократичних цінностей у здобувачів освіти.

Таким чином, аналіз літератури показує, що використання ІІ у викладанні історії України потребує поєднання теорії та практики, стимулює самостійність і критичне мислення, формує компетентності сучасного здобувача освіти й забезпечує гнучкість і відкритість освітнього процесу, створюючи основу для подальшого розвитку науки та освітньої практики.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значні досягнення у вивченні інтеграції міждисциплінарного підходу у викладанні історії України, залишається низка нерозв'язаних питань, що потребують подальшого дослідження. Зокрема, досі недостатньо розкрито, яким чином конкретні методики інтеграції знань з інших дисциплін впливають на формування критичного мислення та історичної свідомості здобувачів освіти, а також які педагогічні інструменти забезпечують оптимальну взаємодію теоретичного матеріалу та практичних навичок. Попередні дослідження часто обмежувалися теоретичними моделями або загальними рекомендаціями, залишаючи без детального аналізу емпіричні аспекти реалізації ІІ у різних навчальних контекстах. Методологічні обмеження та фрагментарність даних ускладнюють розроблення практично застосовних моделей навчання, здатних ефективно поєднувати знання різних галузей. Розв'язання цих завдань є критично важливим, оскільки воно дозволить підвищити якість історичної освіти, сприятиме розвитку професійних компетентностей здобувачів освіти та забезпечуватиме більш усвідомлене засвоєння історичних знань. Запропоноване дослідження покликане подолати окреслені обмеження шляхом аналізу практичних механізмів інтеграції знань, розроблення адаптованих методик та розширення емпіричної бази, що дозволить оцінити ефективність ІІ у сучасній історико-педагогічній практиці та рекомендувати шляхи його оптимального застосування.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – проаналізувати можливості використання ІІ у розробленні сучасних методик викладання історії України та обґрунтувати його значення для підвищення якості історичної освіти.

Завдання статті:

1) розкрити сутність ІІ та визначити його роль у сучасній історико-педагогічній науці;

2) проаналізувати шляхи інтеграції знань з інших навчальних дисциплін у процес викладання історії України;

3) схарактеризувати педагогічні перспективи та виклики ІІІ у формуванні критичного мислення та історичної свідомості здобувачів освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні трансформації системи вищої освіти актуалізують потребу оновлення методик викладання історії України з урахуванням вимог компетентнісного, студентоцентрованого та міждисциплінарного підходів. У цьому контексті особливого значення набуває узагальнення педагогічних практик, здатних забезпечити не лише засвоєння історичного матеріалу, а й розвиток професійних і загальних компетентностей здобувачів освіти. Із цією метою в таблиці 1 представлено основні сучасні методики викладання історії України у ЗВО.

Таблиця 1

Методичні підходи до викладання історії України у ЗВО

Методика викладання	Коротка характеристика
Проблемно-орієнтоване навчання	Побудова освітнього процесу на основі проблемних питань та історичних дилем
Проектне навчання	Виконання індивідуальних і групових дослідницьких проєктів
ІІІ	Інтеграція історії України з іншими гуманітарними та соціальними дисциплінами
Кейс-метод	Аналіз конкретних історичних ситуацій та подій на основі джерел
Цифрові та мультимедійні технології	Використання електронних ресурсів, візуалізацій, онлайн-архівів
Дискусійні та інтерактивні методи	Дебати, круглі столи, рольові ігри

Джерело: створено авторами [11, с. 19; 12, с. 62; 13, с. 97; 14, с. 127]

Як можна побачити, викладання історії України у ЗВО орієнтується на активізацію пізнавальної діяльності здобувачів освіти і передбачає застосування методів навчання, що сприяють самостійному аналізу та критичному оцінюванню історичних процесів. Залучення проблемно-орієнтованих підходів, заснованих на розгляді реальних історичних ситуацій,

створює умови для розвитку критичного мислення й аргументованого відстоювання власних суджень, що є важливою складовою частиною професійної підготовки майбутніх фахівців.

Вагоме місце в освітньому процесі посідає організація науково-пошукової діяльності, яка реалізується через виконання індивідуальних і колективних проєктів. Така форма роботи сприяє формуванню аналітичних і комунікативних умінь, розвитку здатності до співпраці та усвідомленої презентації результатів навчальної діяльності, що позитивно впливає на рівень навчальної мотивації. Водночас інтеграція історії України з іншими гуманітарними та соціальними дисциплінами забезпечує цілісне бачення історичних явищ і дозволяє простежити взаємозв'язки між різними сферами суспільного розвитку.

Практична спрямованість навчання посилюється завдяки використанню методів аналізу конкретних історичних ситуацій, що сприяє застосуванню теоретичних знань у процесі осмислення подій минулого та водночас формує здатність до критичного оцінювання історичних фактів і вироблення обґрунтованих висновків. Важливим чинником підвищення ефективності освітнього процесу є впровадження цифрових і мультимедійних технологій, які розширюють доступ до інформаційних ресурсів, посилюють пізнавальний інтерес і сприяють розвитку цифрової компетентності здобувачів освіти.

Активне залучення здобувачів до навчальної взаємодії забезпечується через використання інтерактивних форм роботи, що створюють умови для розвитку культури наукової дискусії та міжкультурного діалогу. Такий підхід сприяє формуванню відкритості до різних інтерпретацій історичного минулого й усвідомленню багатовимірності історичних процесів. У результаті сучасні методики викладання історії України забезпечують не лише поглиблення знань, а й формування універсальних навичок, необхідних для подальшої професійної діяльності.

Особливу роль у формуванні сучасних методик викладання історії України відіграє інтердисциплінарний підхід, який розглядається як цілеспрямований педагогічний процес інтеграції знань, методів і концепцій суміжних галузей з метою комплексного осмислення історичних явищ. Його застосування забезпечує багатовимірний аналіз історичного матеріалу, сприяє розвитку аналітичного мислення та дослідницьких умінь, а також підвищує мотивацію до навчання у здобувачів освіти. ІІ дозволяє адаптувати викладання історії України до вимог сучасної освітньої парадигми, орієнтованої на компетентнісний підхід, академічну свободу та міжкультурний діалог у системі вищої освіти.

Узагальнення ключових компонентів ІІ дозволяє розкрити його сутність і значення в сучасній історико-педагогічній освіті. У таблиці 2 наведено змістову характеристику цих компонентів та окреслено їх роль у формуванні професійних і загальних компетентностей здобувачів вищої освіти під час вивчення історії України.

Таблиця 2

Сутність ІІ та його роль у підготовці здобувачів освіти

Складники ІІ	Характеристика	Роль у сучасній історико-педагогічній науці ЗВО
Інтеграція наукових знань	Поєднання історії з політологією, соціологією, філософією, культурологією, правом	Формує системне бачення історичних процесів і явищ
Міждисциплінарний аналіз	Застосування методологічних підходів суміжних наук до вивчення історії України	Поглиблює наукове осмислення історичних подій
Реалізація міжпредметних зв'язків	Узгодження змісту навчальних дисциплін у межах освітньої програми	Забезпечує цілісність професійної підготовки здобувачів освіти
Розвиток дослідницьких компетентностей	Робота з різними типами джерел і наукових інтерпретацій	Сприяє формуванню навичок наукового аналізу
Компетентнісна спрямованість	Орієнтація на формування загальних і фахових компетентностей	Відповідає сучасним стандартам вищої освіти

Джерело: створено авторами [15, с. 53; 16, с. 101; 17, с. 34]

Поєднання історичного знання з теоретичними та методологічними напрацюваннями суміжних наук забезпечує формування цілісного бачення минулого у здобувачів освіти, що дозволяє осмислювати історичні події в широкому соціокультурному та політичному контексті й усвідомлювати їх вплив на сучасні процеси.

Застосування міждисциплінарного аналізу у вивченні історії України сприяє більш глибокому осмисленню значення історичних явищ, оскільки дозволяє розкрити взаємозв'язки між різними сферами суспільного життя. Такий підхід орієнтує здобувачів освіти на критичне переосмислення історичного досвіду, формує здатність аналізувати причинно-наслідкові зв'язки та оцінювати наслідки історичних подій у довготривалій перспективі.

Узгодження змісту навчальних дисциплін у межах різних освітніх програм створює умови для інтеграції знань і підвищує цілісність професійної підготовки. Завдяки цьому освітній процес набуває практичної спрямованості, а засвоєний матеріал сприймається не фрагментарно, а як взаємопов'язана система, що відповідає реальним викликам майбутньої професійної діяльності.

ІІ також забезпечує розвиток дослідницьких компетентностей, оскільки робота з різномірними джерелами та науковими інтерпретаціями формує навички аналізу, узагальнення й аргументованого обґрунтування власних висновків. Це сприяє становленню здобувачів освіти як суб'єктів наукового пізнання та відповідає сучасним вимогам до підготовки фахівців у системі вищої освіти.

Отже, впровадження ІІ у викладанні дисципліни «Історія України» забезпечує системне та комплексне осмислення історичних процесів і сприяє формуванню ключових компетентностей, необхідних для всебічного професійного та інтелектуального розвитку сучасного фахівця. Такий підхід забезпечує інтеграцію теоретичних знань із практичними навичками

аналітичного та критичного мислення, дозволяє сприймати навчальний матеріал як взаємопов'язану систему та стимулює міждисциплінарну взаємодію в освітньому процесі. У таблиці 3 наведено напрями поєднання змісту «Історії України» з іншими навчальними дисциплінами.

Таблиця 3

Шляхи інтеграції знань з інших навчальних дисциплін у викладанні історії України у ЗВО

Навчальна дисципліна	Напрями інтеграції з історією України
Політологія	Аналіз державотворчих процесів, політичних режимів, ідеологій
Соціологія	Вивчення соціальної структури суспільства, соціальних змін
Правознавство	Дослідження еволюції правових норм і державних інституцій
Культурологія	Осмислення культурної спадщини та національної ідентичності
Географія	Просторовий аналіз історичних подій
Філософія	Аналіз світоглядних ідей та історичних концепцій

Джерело: створено авторами [18, с. 39; 19, с. 87; 20, с. 3]

Інтеграція знань із суміжних навчальних дисциплін у процесі викладання історії України у ЗВО розглядається як важлива умова формування цілісного та глибокого розуміння історичних процесів. Поєднання історичного знання з концептуальними підходами інших галузей суспільствознавства сприяє комплексному осмисленню минулого та дозволяє розглядати історичні події у взаємозв'язку з політичними, соціальними, правовими, культурними, просторовими й світоглядними чинниками.

Залучення міждисциплінарного аналізу створює можливості для глибшого розуміння еволюції української державності, оскільки дає змогу простежити трансформації владних інститутів, ідей і суспільних відносин у динаміці історичного розвитку. Усвідомлення політичних змін у різні історичні періоди сприяє формуванню здатності співвідносити події минулого з актуальними викликами сучасності, що підвищує аналітичний рівень сприйняття історичного матеріалу.

Водночас звернення до соціального виміру історії поглиблює розуміння внутрішніх процесів розвитку суспільства, зокрема змін у його структурі, соціальних відносинах і формах взаємодії [18, с. 39]. Аналіз таких процесів у ретроспективі дозволяє виявляти стійкі закономірності, що визначали траєкторію розвитку українського суспільства, і сприяє формуванню критичного ставлення до соціальних проблем як історично зумовлених явищ.

Вивчення історії у зв'язку з правовими аспектами суспільного розвитку забезпечує усвідомлення ролі права та державних інституцій у становленні й функціюванні державності [20, с. 3]. Осмислення еволюції правових норм у конкретному історичному контексті дозволяє зрозуміти механізми регулювання суспільних відносин та їх вплив на соціально-політичні процеси, що надає історичним знанням додаткової глибини та практичного значення.

Не менш важливим є культурний вимір історії, який розкриває процеси формування національної ідентичності та духовних цінностей. Аналіз культурної спадщини, мистецьких і літературних джерел сприяє глибшому осмисленню історичного досвіду та дозволяє простежити вплив культури на розвиток суспільної свідомості в різні історичні епохи. Це розширює межі традиційного історичного наративу та збагачує його гуманітарним змістом.

Просторовий вимір історичного розвитку також відіграє важливу роль у комплексному аналізі минулого, оскільки дозволяє розглядати події у взаємозв'язку з географічним середовищем. Осмислення територіальних чинників і просторової динаміки історичних процесів поглиблює розуміння специфіки історичного розвитку України та сприяє формуванню цілісного бачення подій у часі й просторі.

Світоглядний аспект історії, пов'язаний з аналізом ідей і концепцій, дозволяє осмислювати суспільний розвиток крізь призму філософських підходів. Це стимулює рефлексію щодо сенсу історичних змін і сприяє

формуванню здатності до інтерпретації історичних процесів на основі узагальнених теоретичних моделей [19, с. 87].

Отже, інтеграція знань із різних навчальних дисциплін у викладанні історії України не лише поглиблює зміст історичної освіти, а й створює умови для розвитку критичного мислення та міждисциплінарного аналізу. Такий підхід формує основу для всебічної підготовки майбутніх фахівців, здатних адекватно реагувати на виклики сучасності. Саме ІІ відкриває нові педагогічні перспективи у формуванні історичної свідомості здобувачів освіти, водночас актуалізуючи низку методичних викликів, що потребують уваги з боку викладачів і методистів ЗВО (табл. 4).

Таблиця 4

Педагогічні перспективи та виклики ІІ у викладанні історії України

Аспект ІІ	Педагогічні перспективи	Основні виклики
Інтеграція змісту різних дисциплін	Формування цілісного розуміння історичних процесів і явищ	Складність узгодження навчальних програм
Формування критичного мислення	Розвиток навичок аналізу, інтерпретації та порівняння різних наукових підходів	Потреба в методичній підготовці викладачів
Робота з різними типами джерел	Поглиблення історичної свідомості та джерелознавчої культури здобувачів освіти	Обмежений доступ до якісних міждисциплінарних ресурсів
Активізація пізнавальної діяльності	Підвищення мотивації та навчальної автономії здобувачів освіти	Збільшення навантаження на здобувачів освіти і викладачів
Компетентнісна спрямованість навчання	Формування загальних і фахових компетентностей	Необхідність перегляду критеріїв оцінювання

Джерело: створено авторами

Отже, узгодження змісту різних навчальних дисциплін створює передумови для формування цілісного розуміння історичних процесів, що дозволяє розглядати минуле як складне й багатовимірне явище. У межах такої інтеграції історичні події виступають у взаємозв'язку з ширшими

соціокультурними та політичними контекстами, що сприяє глибокому усвідомленню закономірностей розвитку суспільства.

Водночас упровадження ІІІ супроводжується низкою об'єктивних складнощів, пов'язаних із необхідністю узгодження змісту освітніх програм і координації діяльності викладачів різних галузей знань. Недостатній рівень взаємодії між навчальними підрозділами здатен знижувати ефективність інтеграції, що потребує налагодження системної методичної співпраці та додаткових ресурсів.

Одним із ключових результатів міждисциплінарного навчання виступає розвиток критичного мислення, який досягається через роботу з різними науковими підходами та інтерпретаціями. Реалізація цього завдання передбачає володіння викладачами сучасними методичними інструментами, проте обмежені можливості щодо підвищення їхньої кваліфікації можуть виступати стримувальним чинником для ефективного впровадження ІІІ в освітній процес.

Поглиблення історичної свідомості здобувачів освіти забезпечується залученням різноманітних джерел та аналітичних матеріалів, що розширює дослідницький простір навчання. Водночас обмежений доступ до якісних міждисциплінарних ресурсів ускладнює організацію цього процесу й вимагає додаткових зусиль для підтримання високого рівня освітнього процесу.

Комплексне поєднання знань стимулює активізацію пізнавальної діяльності та підвищує навчальну автономію здобувачів освіти, що позитивно впливає на їх мотивацію до навчання. Проте зростання інтелектуального навантаження потребує збалансованої організації освітнього процесу, оскільки недотримання відповідності між складністю завдань і можливостями здобувачів освіти може негативно впливати на результати навчання.

Компетентнісна спрямованість ІІІ створює передумови для формування як загальних, так і професійних компетентностей здобувачів, проте одночасно

зумовлює необхідність перегляду традиційних підходів до оцінювання результатів навчання. Адаптація критеріїв оцінювання до сучасних освітніх умов потребує методичної гнучкості та готовності до змін з боку викладачів.

Очікуваним результатом застосування ІІ у викладанні історії України виступає формування здатності до комплексного аналізу історичних подій і процесів, зіставлення різних наукових інтерпретацій та обґрунтування власних висновків, що сприятиме розвитку критичного мислення, історичної свідомості та дослідницьких умінь, підвищить мотивацію до навчання та забезпечить підготовку до професійної діяльності в умовах сучасної освітньої та соціокультурної реальності. Таким чином, ІІ постає як перспективний напрям удосконалення викладання історії України, реалізація якого потребує системної уваги до наявних викликів і шляхів їх подолання.

Висновки. Встановлено, що застосування ІІ у викладанні дисципліни «Історія України» забезпечує системну інтеграцію історичних знань із суміжними дисциплінами, як-от політологія, соціологія, культурологія, філософія та правознавство. Це поєднання дозволяє здобувачам вищої освіти проводити міждисциплінарний аналіз історичних явищ, усвідомлювати їх багатовимірність і складність, а також формує дослідницькі та аналітичні компетентності, що є ключовими для професійної підготовки сучасного фахівця.

Дослідження показало, що координація змісту різних навчальних курсів сприяє розширенню соціокультурного і політичного контексту навчального матеріалу, забезпечуючи розвиток критичного мислення та здатність аргументовано оцінювати історичні події. Виявлено залежність між повнотою охоплення дисциплінарних компонентів і формуванням цілісного та комплексного уявлення про історичні процеси у здобувачів освіти. Аналіз педагогічних перспектив і викликів упровадження ІІ засвідчив, що ефективна реалізація міждисциплінарного навчання залежить від методичної підготовки

викладачів, збалансованості навчальних програм і доступності якісних освітніх ресурсів. Оптимізація цих умов підвищує результативність інтеграції знань та зміцнює зв'язок між розвитком критичного мислення, дослідницьких умінь та формуванням професійних компетентностей здобувачів освіти, що має значну практичну цінність для модернізації освітнього процесу у ЗВО.

Наукова новизна статті полягає в обґрунтуванні взаємозв'язку між міждисциплінарним навчанням, розвитком критичного мислення та формуванням дослідницьких компетентностей здобувачів освіти.

Перспективи подальших досліджень передбачають експериментальну апробацію запропонованих методик, оцінювання ефективності різних форм інтеграції знань, розроблення рекомендацій щодо оптимізації освітнього процесу з урахуванням міждисциплінарного підходу та дослідження впливу таких методик на професійну підготовку здобувачів освіти в сучасних соціокультурних і наукових умовах.

Список використаних джерел

1. Гевко О., Макогончук Н. Інноваційні методи викладання історії України у вищих навчальних закладах в контексті дистанційної освіти. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2022. Т. 28, № 1. С. 85–98. DOI: <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v28i1.978>.

2. Заскалета С., Щербакова О. Загальні тенденції професійної підготовки вчителів у контексті реалізації міждисциплінарних зв'язків (зарубіжний досвід). *Педагогічний дискурс*. 2020. № 2 (29). С. 121–131. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.2.10>.

3. Ілляшенко Ю. Ю. Теоретико-практичні аспекти методики викладання навчальної дисципліни «Новітня історія країн Європи та Америки» для здобувачів освітнього ступеня бакалавра спеціальності «Історія та археологія».

Професійно-прикладні дидактики. 2025. № 2. С. 99–103. DOI: <https://doi.org/10.37406/2521-6449/2025-2-16>.

4. Hulai O. Interdisciplinary approach in pedagogical research: methodological foundations, challenges and prospects. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical sciences*. 2025. Vol. 3(122). P. 36–53. DOI: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.3\(122\).2025.3](https://doi.org/10.35433/pedagogy.3(122).2025.3).

5. Заскалета С., Буглай Н. Застосування міждисциплінарних зв'язків для забезпечення якості вищої освіти. *Безперервна професійна освіта: теорія та практика*. 2020. № 3. С. 102–108. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2020.3.12>.

6. Чайковська Г. Б., Левчик І. Ю. Міждисциплінарна інтеграція освіти для сталого розвитку в ЗВО (на прикладі інтегрованого навчання англійської мови для спеціальних цілей). *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2022. № 2 (109). С. 195–211. DOI: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.2\(109\).2022.195-211](https://doi.org/10.35433/pedagogy.2(109).2022.195-211).

7. Желанова В. В. Впровадження стратегії міждисциплінарності в сучасній вищій освіті. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2021. № 1 (48). С. 477–480. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2021.48.477-480>.

8. Шалашна Н., Воронова Н. Основні напрямки інтегрування курсів історії України і української культури та всесвітньої історії у вищій школі. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2022. № 1 (101). С. 33–42. DOI: [https://doi.org/10.31865/2077-1827.1\(101\)2022.264936](https://doi.org/10.31865/2077-1827.1(101)2022.264936).

9. Лисянський П. Л. Воєнізація освітнього процесу в РФ: загрози та наслідки. *Науковий журнал «Регіональні студії»*. 2024. № 38. С. 26–32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2024.38.4>.

10. Саліхов А. Р., Лисянський П. Л. Європейський вибір України: від зовнішньої політики до інструменту електоральної боротьби. *Актуальні*

проблеми філософії та соціології. 2025. С. 269–274. DOI: <https://doi.org/10.32782/apfs.v052.2024.43>.

11. Shcherbyna N. Project technology of teaching socio-humanitarian disciplines in wartime. *Comparative pedagogical studies*. 2024. № 2. P. 12–24. DOI: <https://doi.org/10.31499/2306-5532.2.2024.319842>.

12. Bhinder N., Protsenko P. Implementation of project-based learning technology within the educational process of higher military institutions. *ScienceRise: Pedagogical Education*. 2022. № 4 (49). P. 59–63. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2022.262064>.

13. Москалюк М. М., Ленъ А. В. Цифрові технології та їх роль у вивченні історії. *Open Educational E-Environment of Modern University*. 2025. № 18. P. 92–102. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2025.188>.

14. Mamychenko S. Pedagogy of higher education in Ukraine: concepts and trends of modernity. *International Journal of Social Sciences*. 2025. Vol. 8, № 3. P. 121–128. DOI: <https://doi.org/10.21744/ijss.v8n3.2441>.

15. Макух Д. Д. Міждисциплінарний підхід як інноваційна стратегія сучасної вищої школи. *Молодий вчений*. 2023. № 6 (118). С. 51–55. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-6-118-11>.

16. Лисенко Н., Тендітна Н., Рябініна І. Міждисциплінарний підхід у формуванні компетентностей здобувачів закладів вищої освіти при вивченні обов'язкового компонента «Методика навчання літератури». *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2025. Т. 1, № 23. С. 97–109. DOI: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.23.2025.334039>.

17. Хоменко А. В. Інтеграція цифрових інновацій у педагогічну практику викладача вищої школи: компетентнісний підхід. *Імідж сучасного педагога*. 2025. № 4 (223). С. 31–39. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-4\(223\)-31-39](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-4(223)-31-39).

18. Manuwa D. T. The relationship between political science and other disciplines in the social sciences and humanities. *International Journal of Multidisciplinary Comprehensive Research*. 2024. Vol. 3, № 2. P. 35–41. DOI: <https://doi.org/10.54660/ijmcr.2024.3.2.31-41>.

19. Пасічник Н. О., Ріжняк Р. Й. Інтердисциплінарність у сучасних історико-правових дослідженнях: від історіографії до соціології права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету Серія: Право*. 2025. Т. 1, № 91. С. 81–91. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.1.12>.

20. Lukianets-Shakhova V., Ganus L., Bryl K., Nehoda Y., Rega I. The gender policy of Ukraine: considering the EU experience. *Revista de Gestão Social e Ambiental*. 2023. Vol. 17, № 4. Article e03403. P. 1–13. DOI: <https://doi.org/10.24857/rgsa.v17n4-030>.